

Jaarverslag 2017

Tevens jaarplan 2018 en prognose 2019

Nederlandse Elasmobranchen Vereniging (NEV)

Nederlandse Elasmobranchen Vereniging
Hobbemakade 118-hs
1071 XW Amsterdam
KvK nr: 57410739
Btw-nr NL 852568502 B01

Inhoud

Inleiding.....	2
Het werk van de NEV in 2017 en 2018.....	3
Projecten 2017-2018.....	4
<i>Save our Sharks: Beheer en bescherming haaien rond de Nederlands Caribische eilanden</i>	4
<i>PEW – End Overfishing in North Western Europe Campaign</i>	5
<i>Doorlopend advies ministerie EZ m.b.t. haaien en roggen</i>	5
<i>Organisatie stakeholder bijeenkomsten voor ministerie van LNV</i>	6
<i>Pilot-projecten in Caribisch Nederland voor ministerie LNV</i>	6
Nieuwe projecten 2018.....	7
<i>GAP-analysis rog</i>	7
Prognose 2018 - 2019.....	8
<i>FAO shark ID-project</i>	8
<i>Grensoverschrijdende haaienbescherming in de Cariben</i>	8
Activiteiten NEV buiten projecten in 2017.....	9
<i>SPAW-Listings van 8 haaien en roggen soorten</i>	9
<i>AES Conferentie</i>	9
<i>EEA2017 conferentie</i>	9
<i>CMS MoU sharks</i>	10
<i>WECAFC - Working group on shark conservation and management</i>	11
Geplande activiteiten in 2018.....	12
NEV Onderzoeksactiviteiten in 2017 en 2018.....	12
Algemene informatie over de NEV.....	15

Glossary

1. AES: American Elasmobranch Society – Amerikaanse vereniging voor haaienwetenschappers
2. CMS: Convention on Migratory Species – Internationaal wetgevend verdrag voor de bescherming van migrerende soorten
3. CMS MoU sharks: CMS Memorandum of Understanding on the Conservation of Migratory Sharks – intentieverklaring van CMS-onertekenaars om zich in te zetten voor goed beheer van haaien en roggen
4. CoP: Conference of the Parties
5. DCNA: Dutch Caribbean Nature Alliance – de overkoepelende organisatie voor de nationale parken van de 6 Nederlands Caribische eilanden
6. EEA: European Elasmobranch Association – overkoepelende organisatie van Europese haaienbeschermings organisaties
7. ESA: European Space Agency
8. FAO: Food and Agriculture Organisation of the United Nations
9. ICES WGEF: International Council on the Exploration of the Sea, Workinggroup on Elasmobranch Fishes – wetenschappelijk forum voor visserijonderzoek
10. NSAC: North Sea Advisory Council – stakeholder adviseerraad voor de Europese Commissie en haar lidstaten voor de Noordzee
11. NWWAC: Northwestern Waters Advisory Council – zie hierboven, voor Noordwestelijke wateren
12. PelAC: Pelagic Advisory Council – zie hierboven, voor pelagische visserij
13. PEW: The Pew Charitable Trusts
14. SDN: Stichting De Noordzee
15. SPAW protocol: The Protocol Concerning Specially Protected Areas and Wildlife – het enige grensoverschrijdende wetgevende natuurbeschermingsmiddel voor de Caribische regio
16. UNEP: United Nations Environment Programme
17. WECAFC: Western Central Atlantic Fishery Commission – visserijbeheer commissie voor de Caribische regio

Inleiding

Het werk van de NEV in 2017 en 2018

Jaaroverzicht

HOOGTEPUNTEN	
Winter 2017	Februari: PEW E1 project voor NEV van start Maart: SPAW listing Guyana Maart: Masterclass VVAA Maart: Kennissessie haaien en roggen SDN
Voorjaar 2017	April: STECF workshop skate and ray management Brussel Mei: 1 mei gift BNN/VARA Juni: Dutch Caribbean Shark Week Juni: ICES WGEF) bijeenkomst Lisbon
Zomer	Juli: Irene vicevoorzitter North Sea Advisory Council Juli: AES conferentie Austin Texas Augustus: Beach cleanup SDN
Herfst	Oktober: EEA conferentie Oktober: WECAFC Barbados November: Uitzondering aanlandplicht rog November: CMS MoU sharks signatory

Projecten 2017-2018

Save Our Sharks: Beheer en bescherming haaien rond de Nederlands-Caribische eilanden

Opdrachtgever:	Dutch Caribbean Nature Alliance
Projectleider:	Irene Kingma
Wetenschapscoördinator:	Paddy Walker
Projectmedewerker:	Linda Planthof
Looptijd project:	Juli 2015 – Juni 2018
Status:	Project volledig gefactureerd, eindrapportage wordt afgerond in juli 2018

Omschrijving:

In augustus 2014 is de NEV benaderd door de Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) om mee te schrijven aan een speciaal project voor de Postcode Loterij over haaienbescherming in het Nederlands Caribisch gebied. Dit project is in januari 2015 toegekend en sinds 1 juli 2015 is de NEV de Nederlandse partner van de Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) in het Save Our Sharks project. Dit project is gericht op aanwijzen van de volledige EEZ van de Caribisch Nederlandse Eilanden als een haaienreservaat. Wij verzorgen voor dit project de communicatie in Nederland (naar overheid, stakeholder en het algemene publiek) maar zijn ook betrokken bij de uitvoering ter op de eilanden. Zo coördineren wij de Dutch Caribbean Shark Week, een week van activiteiten die tegelijk op alle eilanden en in Nederland plaats vindt. Aangezien het project ook een sterke wetenschappelijke component heeft verzorgen is er een apart onderdeel wetenschapscommunicatie. De resultaten zijn gepresenteerd op een breed scala aan wetenschappelijke fora in binnen en buitenland.

In maart 2017 is een rapportage over 2016 en een planning voor 2017 ingediend, deze is in mei 2017 goedgekeurd door de projectleiding van DCNA. Aanvullend is de NEV in Juni 2017 gevraagd een rapportage voor de Nationale Postcode Loterij te maken. Een vergelijkbare rapportage zal voor 2018 aangeleverd worden als eindrapportage over het project.

BTW: Het project bleek uiteindelijk niet BTW-plichtig in Nederland en door de manier waarop het contract met DCNA is opgesteld zijn wij in staat de BTW namens de NEV terug te vragen en te investeren in het project. De opdrachtgever heeft aangegeven dat zij de einddatum van het project willen verleggen naar 1 juli 2018 en wij hebben voorgesteld het geld dat vrijkomt door het terugvorderen van de BTW daarin te investeren. De opdrachtgever is hiermee akkoord.

Na juni 2018 zal het speciale project van de National Postcode Loterij waaruit Save Our Sharks gefinancierd wordt ten einde komen. Wij zijn erg trots op het sterke merk dat we in de 3 jaar dat het project heeft gelopen hebben neergezet en zijn aan het onderzoeken hoe we hier ook in de toekomst door kunnen gaan.

PEW – End Overfishing in North Western Europe Campaign

Oprichtgever: The Pew Charitable Trusts
Projectleider: Irene Kingma
Projectmedewerkers: Justyna Zajchowska, Linda Planthof
Looptijd project jaar 1: 16 februari 2017 – 16 februari 2018
Looptijd project jaar 2: 16 februari 2018 – 31 december 2018
Status jaar 1: Rapportages goedgekeurd en facturen betaald
Status jaar 2: Lopend

Omschrijving:

The Pew Charitable Trusts heeft aangegeven dat zij na jaren Irene als zelfstandige te hebben ingehuurd dit vanaf 2017 graag via de NEV zouden laten lopen. Op dit moment heeft Pew in Europe de End Overfishing in North Western Europe campagne, dit valt onder het European office van Pew environment. Deze campagne is gericht op de implementatie van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in de EU met name het instellen van strikte duurzame vangstlimieten voor alle Europese visserijen.

Als onderdeel van dit project is de NEV toegetreden tot 3 Advisory Councils (ACs) van de EU. Dit zijn adviesraden die ingesteld zijn door de Europese Commissie om overheden te adviseren over de implementatie van visserijbeleid. De NEV heeft zitting in de Pelagische en Noordwestelijke wateren AC en heeft de positie van vicevoorzitter in de Noordzee AC.

Aanvullend heeft Pew de NEV gevaagd om Justyna Zajchowska, een Poolse consultant die werkzaam zal zijn binnen hetzelfde project onder contract te nemen. In februari 2018 is een nieuw contract afgesloten waarin NEV-consultant Linda Planthof is opgenomen als projectondersteuner in Nederland. Zij zal zich met name op communicatie over het project in Nederland en afstemming met andere NGO's richten.

De campagne loopt tot in ieder geval tot 31 december 2018 met mogelijke uitloop tot eind 2020.

Doorlopend advies ministerie EZ m.b.t. haaien en roggen

Oprichtgever: Ministerie van Economische Zaken (Mevr. Gelare Nader)
Projectleider: Irene Kingma
Projectmedewerkers: Paddy Walker
Looptijd project: Juli 2016 – januari 2017
Status: Rapportages goedgekeurd en facturen betaald

Sinds haar oprichting is de NEV de belangrijkste adviseur van het ministerie van EZ waar het gaat om haaien en roggen. In november 2016 hebben wij een overeenkomst voor doorlopend advies aangevuld met korte opdrachten voor specifieke taken zoals het organiseren van bijeenkomsten en uitgebreide adviezen op gerichte vragen ondertekend.

Organisatie stakeholder bijeenkomsten voor ministerie van LNV

Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
NB: in oktober 2018 is LNV weer een zelfstandig ministerie geworden, niet langer onderdeel van ministerie EZ

Projectleiders: Irene Kingma – Paddy Walker

Looptijd project: September 2017 – mei 2018

Status: Rapportages en eindfactuur ingediend

Omschrijving:

De NEV heeft kreeg de opdracht om een zestal bijeenkomsten te organiseren voor het ministerie van LNV allen gericht op implementatie van huidig visserijbeleid en het visie ontwikkelen op toekomstig beleid. De bijeenkomsten waren:

- 11 okt 2017 – Round table on the future of skates and rays management
- 12 okt 2017 – Q&A on international policy: How are we managing
- 14 okt 2017 – Pulse Trawl Fishery and its potential impact on Elasmobranchs in the North Sea
- 31 okt 2017 – Round table discussion on Avoidance, Selectivity and Survival in skate fisheries
- 21 mrt 2018 – Expert workshop on high survival: best practice in skate fisheries
- 16 mei 2018 – Dialogue meeting on sharks and the MSFD

Van al deze bijeenkomsten is een verslag ingediend bij de opdrachtgever. De eindfactuur is opgemaakt en ingediend.

Pilot-projecten in Caribisch Nederland voor ministerie LNV

Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit

Projectleiders: Irene Kingma – Paddy Walker

Looptijd project: Bonaire: september 2017 – december 2017
Saba: december 2017 – december 2018

Status: Bonaire: rapportages en eindfactuur ingediend
Saba: veldwerk gestart

Omschrijving:

Tijdens een expertmeeting die de NEV op Bonaire in opdracht van EZ belegde in oktober 2016, kwam naar voren dat de kleinschalige lijnvisserij rond Bonaire regelmatig verpleegsterhaaien en Caribische rifhaaien bijvangen en dat kreeftenvissers op de Sababank vaak verpleegstershaaien in hun fuiken vinden. De vissers zien de haaien als competitie en doden soms de haai voor hij wordt teruggegooid. De NEV is gevraagd een tweetal pilotprojecten op te zetten gericht op selectiviteitsaanpassingen om de ongewenste bijvangsten terug te dringen.

Bonaire: Door het ministerie van LNV zouden een aantal Fish Aggregation Device (FAD) geplaatst worden voor de kust van Bonaire om de druk van lokale visserij op het rif te verminderen. Het plaatsen van deze FAD wilden wij gebruiken om een pilotproject met cirkel haken te starten waarbij vissers gevraagd wordt hun reguliere J-hooks te vervangen voor circle hooks en hun gevangen haaien veilig los te maken met gebruik van een de-hooker.

Echter bleek bij aankomst op Bonaire in November dat de FAD niet was geplaatst waardoor het pilot-project zoals voorgesteld niet kon worden uitgevoerd. In plaats hiervan is in samenwerking met Stinapa Bonaire een monitoringsprotocol geschreven en een plan gemaakt hoe de haaienbestanden rond Bonaire adequaat gemonitord kunnen worden.

Saba: Tijdens dit pilotproject zal gevraagd worden aan een aantal vissers om naast hun reguliere 'arrow head traps' fuiken met de ingang aan de bovenzijde te gebruiken. Van zowel de reguliere fuiken als de nieuwe fuiken wordt bijgehouden hoe groot de bijvangst van haaien is en tevens wat de opbrengst van de doelsoort (kreeft) is zodat na afloop van het project bepaald kan worden of de nieuwe fuiken een goede optie bieden om bijvangsten te reduceren.

Dit project werd vertraagd door orkanen Irma en Maria die de bovenwindse eilanden veel schade toebrachten en een groot deel van de fuiken van de vissers wegspoelden.

Tijdens een veldwerkweek op Saba in april is het project enigszins aangepast. Er bleken al twee soorten fuiken in gebruik te zijn (swallowtail en square) waarbij de vissers beweerden dat bij de ene soort (de square) de bijvangst lager is daarom werd de onderzoeksopzet aangepast en zal zich nu richten op de verschillen tussen deze twee fuiken.

Nieuwe projecten 2018

GAP-analysis rog

Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
Projectleiders: Paddy Walker
Looptijd project: April 2018
Status: Rapportages ingediend

Omschrijving:

Een van de onderwerpen waar wij al enige jaren aan werken is de implementatie van de aanlandplicht voor roggen. Per 1 januari 2019 zal het verboden worden om nog langer ongewenste bijvangst overboord te gooien van soorten die onder een Europees quotum vallen. Aangezien roggen onder een zeer restrictief TAC vallen, dit houdt in dat er niet genoeg quotum is binnen de EU om alle bijvangst te dekken, zullen deze een verstikkingssoort (choke species) worden in veel demersale visserijen. Al 4 jaar zijn wij aan het werk om rog uitgezonderd te krijgen van de aanlandplicht op basis van hoge overleving bij teruggooi. In mei hebben de lidstaten van de Noordzee en Noordwestelijke wateren ons voorstel dat wij voor LNV geschreven hadden overgenomen en de Europese Commissie verzocht een uitzondering te verlenen.

Onderdeel van het voorstel was een Gap-analyse, uitgevoerd door Paddy. Dit is een review van bestaand onderzoek met als doel de hiaten in kennis aan te wijzen die gevuld moeten worden om tot een volledig beeld te komen.

Prognose 2018 - 2019

FAO shark ID-project

De NEV is door de FAO gevraagd om als mede-indiener op te treden in aan aanvraag voor het Europees Found voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Het betreft een 2-jarig project, gericht op nieuwe manieren van data verzameling over zeldzame soorten. Als NGO-partner zou de NEV in dit project verantwoordelijk zijn voor contacten met stakeholders via Advisory Councils en het rekruteren van deelnemers aan pilotprojecten.

Het projectvoorstel is ingediend in februari 2018, naar verwachting zal in juli bekend worden of het voorstel door de eerste selectie ronde is waarna er in december een beslissing wordt genomen of de financiering wordt toegekend. Het project zou dan in januari 2019 van start gaan en een looptijd van 2 jaar hebben.

Beheer en beleid in Nederland

De NEV heeft met haar beleidswerk in Nederland de afgelopen jaren een duidelijk stempel gedrukt om het Nederlandse en Europese beleid voor met name roggen door ons werk aan de implementatie van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid en de Aanlandplicht. Voor haaien ontbreekt het nu nog aan goede beleidskaders die visserijbeheer mogelijk maken. Om dit hiaat aan te pakken willen wij een meerjarig programma opzetten gericht op:

- Het vullen van kennis hiaten
- Het opzetten van een dialoog met stakeholders
- Het ontwikkelen van beleidshandvaten voor deugdelijk beheer

In het najaar van 2018 zullen wij een plan voor een meerjarig programma indienen bij relevante fondsen.

Grensoverschrijdende haaienbescherming in de Cariben

Door ons werk in het Save Our Sharks project is de NEV betrokken geraakt bij de belangrijkste beheer en beleidsprocessen die er voor haaien zijn in de Cariben. Zowel op natuur als visserijbeleid zijn wij aangehaakt bij de belangrijkste wetgevende en beleid makende processen die op dit moment in de regio lopen. Echter ontbeert het aan coördinatie om al de werkprocessen op elkaar af te stemmen waardoor implementatie van beleid achterwege blijft.

In 2018 willen wij een meerjarig project uit gaan werken gericht op het vullen van deze leemte, gebaseerd op ons werk met roggen in Europees verband.

Activiteiten NEV buiten projecten in 2017

Om aan haar hoofddoelstellingen en kerntaken te voldoen heeft de NEV een aantal werkzaamheden opgenomen die zij essentieel acht om de doelen voor de organisatie te bereiken. Dit betreft het opzetten en uitwerken van een wetenschappelijke agenda, het gevraagd en ongevraagd geven van beleidsadvies en coördinatie van inzet op elasmobranchen door NGOs en andere stakeholders. De NEV ontvangt geen directe financiering voor het uitvoeren van deze werkzaamheden maar ziet het als een van haar kerntaken om deze rol te vervullen.

SPAW listing van 8 haaien en roggen soorten

In 2016 heeft de NEV in samenwerking met de Nederlandse overheid acht soorten haaien en roggen voorgedragen voor opname op de annexen het internationale Specially Protected Areas and Wildlife (SPAW) Protocol, het enige grensoverschrijdende wetgevende instrument voor natuurbescherming in de Cariben. Op 13 maart 2017 is tijdens een Conference of the Parties het Nederlandse voorstel unaniem aangenomen. In dit protocol, dat door de Verenigde Naties is opgezet, worden door de aangesloten landen keiharde afspraken gemaakt om bescherming van deze kwetsbare dieren en hun unieke leefomgeving te garanderen. Die afspraken hebben betrekking op handel en visserij, maar ook toerisme en kustontwikkeling. Tot op heden waren er geen haaien en roggen in het protocol opgenomen, terwijl juist ook specifiek in dit gebied bedreigd worden

De acht soorten die opgenomen in het beschermingsprotocol zijn: drie soorten Hamerhaai, de Walvishaai, de Oceanische Witpunthaai, de Kleintandzaagvis en twee soorten Mantaroggen. Het zijn allen soorten die voorkomen in het Caribisch gebied en door menselijk handelen bedreigd worden in hun voortbestaan.

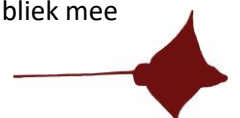
Joint Meeting of Ichthyologist and Herpetologists 2017 conferentie

Van 12 tot en met 16 juli 2017 organiseerde de American Elasmobranch Society hun jaarlijkse wetenschappelijke wetenschappelijk conferentie in Austin, TX in de Verenigde Staten als onderdeel van de Joint Meeting for Ichthyologists and Herpetologists (JMIH). Irene en Linda waren aanwezig om hun werk ons de Cariben en Europa te presenteren.

EEA2017 conferentie

Van 12 tot en met 14 oktober 2017 organiseerde de NEV de jaarlijkse wetenschappelijke bijeenkomst van de European Elasmobranch Association. De conferentie werd gehouden in het KIT (voormalig Koninklijk Instituut voor de Tropen) in Amsterdam. In het programma sloot aan bij de prioriteiten van de NEV. Er was ruime aandacht voor de laatste ontwikkelingen op wetenschappelijk gebied zowel als de lopende vraagstukken in beleid en de rol die wetenschap kan spelen om die te beantwoorden.

Voor de bijeenkomst spraken drie grote namen als keynotes om iedere dag te openen, allen welbekende experts in hun werkveld. Dr. Bob Hueter is de directeur van het door het Amerikaanse congres opgerichte Center for Shark Research binnen het Mote Marine Laboratory in Florida, dat al drie decennia een autoriteit is op het gebied van haaienonderzoek. Dr. Hueter nam het publiek mee

in een meeslepend verhaal over zijn carrière als haaienonderzoeker en hij gaf advies voor de nieuwe generatie onderzoekers. Die nieuwe generatie was overigens goed vertegenwoordigd in Amsterdam: meer dan de helft van de conferentiedeelnemers was student of beginnend onderzoeker.

Dr. Kim Friedman werkt bij de Verenigde Naties Food and Agriculture Organization (FAO), waar hij verantwoordelijk is voor de implementatie van wereldwijde haaienbeschermingsmaatregelen. Zijn presentatie was gericht op de verschillende aspecten van haaienbeheer en bescherming en hierbij onderstreepte hij het belang van samenwerking tussen stakeholders.

Marijn ecooloog Dr. Neil Hammerschlag is welbekend om zijn werk met witte haaien, tijgerhaaien en hamerhaaien, wat regelmatig te zien is in documentaires op de Discovery Channel. De presentatie van Hammerschlag's was een indrukwekkend overzicht van zijn baanbrekende onderzoek.

De verschillende onderwerpen op het programma bestonden uit de nieuwste wetenschappelijke onderzoeksmethodes, populatiegenetica, fysiologie, ecologie, de status van bedreigde en nieuw ontdekte soorten en aanbevelingen voor verbeteringen in Europees en internationaal beleid. Maar ook was er speciale aandacht voor kritische gebieden, zoals de Middellandse Zee, waar meer dan de helft van alle haaien- en roggensoorten met uitsterven worden bedreigd.

Naast de wetenschappelijk conferentie was er ook een uitgebreid sociaal en netwerkprogramma. Op de eerste avond werd er een icebreaker receptie georganiseerd vanuit het Save Our Sharks project waar een crowd fund actie voor Sint-Maarten voor ecologisch herstel na orkaan Irma werd gelanceerd. De avond erna was er een speciale culture voorstelling georganiseerd door Mission Tiburon uit Costa Rica, zij hadden Manuel Obregon een performance kunstschilder en dwarsfluitist Tupac Amarollos gevraagd om een performance rond haaien bedreiging en bescherming te verzorgen. Tijdens de EEA-conferentie van 2014 hadden wij geëxperimenteerd met het organiseren van zogenaamde break-out sessies tijdens de conferentie. Dit zijn thematische bijeenkomsten waar een groep met een gezamenlijke interesse praat over een actueel thema. Dit is herhaald tijdens EEA2017 waarbij vier zeer waardevolle sessies zijn gehouden die tot diverse vervolg projecten hebben geleid. Op de laatste avond werd de conferentie afgesloten met het traditionele conferentiediner. In het Amsterdamse Wereldhuis, wat bestaat uit een ingerichte kas in het midden van een hofje, kregen de gasten een diner voorgeschoteld bestaande uit verschillende wereldgerechten. De bijzondere avond werd met de uiterste toewijding verzorgd door ongedocumenteerde migranten van de Amsterdamse organisatie We Are Here.

Voor de organisatie van de conferentie ontvingen wij subsidie van de KNAW en de Save Our Seas Foundation. Ook werd deels vanuit de eigen middelen van de NEV bijgedragen.

Cooperating partnership in the Convention of Migratory species MoU sharks

Op 24 november heeft de Nederlandse Elasmobranchen Vereniging (NEV) een overeenkomst ondertekend waarmee zij 'cooperating partner' worden in het Memorandum of Understanding on the Conservation of Migratory Sharks (Sharks MOU), het enige wereldwijde verdrag voor de bescherming van migrerende haaien. Door lid te worden sloten wij ons aan bij een groeiende groep landen en maatschappelijke organisaties die de tijd rijp vinden voor beter beheer en bescherming van haaien in alle oceanen.

Het Memorandum of Understanding on the Conservation of Migratory Sharks valt onder de Conventie voor Migrerende Soorten (CMS). Dit is een wettelijk verdrag, wereldwijd ondertekend door 125 landen, dat als doel heeft om een gunstige status van de migrerende soorten te behalen en te behouden door hun hele leefgebied. De cooperating partners worden gevraagd hun netwerk en expertise in te zetten om de doelen van de MOU te helpen bereiken. CMS valt onder de natuur en milieuafdeling van de Verenigde Naties (UNEP).

De overeenkomst werd ondertekend tijdens de bijeenkomst van de Adviesraad van de MOU Sharks op Bonaire. Hier bespraken experts en wetenschappers van over de hele wereld welke haaiensoorten met prioriteit in aanmerking moeten komen voor beheersmaatregelen en welke maatregelen succesvol zouden kunnen zijn. De bijeenkomst op Bonaire werd gefaciliteerd door de Nederlandse overheid, die als één van de eerste landen het memorandum ondertekende in 2011.

Het is een eer dat wij tot deze groep hebben mogen toetreden. Deelname aan dit verdrag stelt ons in staat nieuwe samenwerkingen op te zetten en bij te dragen aan een betere toekomst voor haaien wereldwijd. Wij hopen in de komende jaren onze kennis in te zetten om zowel in Europa, als in de Cariben grensoverschrijdende bescherming van haaien concreet vorm te geven.”

Western Central Atlantic Fisheries Commission (WECAFC) - Working group on shark conservation and management

De eerste vergadering van de WECAFC / OSPESCA / CRFM / CITES / CFMC-werkgroep over het behoud en het beheer van haaien werd gehouden op 17 en 19 oktober 2017 in Barbados. De bijeenkomst bracht meer dan 30 deskundigen op het gebied van haaienvisserij, natuurbeschermers, mariene biologen en visserijofficieren bijeen. Irene was ingehuurd door de FAO om in voorbereiding op de bijeenkomst een assessment uit te voeren over haaienvisserij in het Caribisch gebied.

De gezamenlijke werkgroep benadrukte het belang van harmonisatie van instandhoudings- en beheersmaatregelen met verschillende internationale en regionale verdragen ter bescherming van deze vaak migrerende soorten, alsmede met maatregelen van regionale organen voor visserijbeheer in de Atlantische Oceaan.

Een specifiek aandachtspunt was een advies tot een internationaal verbod op het aan boord afsnijden van haaienvinnen en een verplichting om uitsluitend nog haaien met de vinnen eraan aan te landen (fins naturally attached policy). Bovendien adviseerden de experts het verbod van gerichte visserij op iconische soorten zoals walvishaaien, zaagvissen en mantaroggen. Incidentele vangsten van deze soorten moeten zo snel mogelijk ongedeed en levend worden vrijgegeven. Dit is in lijn met de afspraken gemaakt in het SPAW protocol.

Het uiteindelijke doel van de werkgroep is te komen tot regionaal actieplan voor de instandhouding en het beheer van haaien en roggen in het WECAFC-gebied. Deze RPOA sharks zal regionale samenwerking op het gebied van haaienonderzoek, gegevensverzameling en -deling, capaciteitsopbouw, geharmoniseerde beheers- en instandhoudingsmaatregelen, handhaving en monitoring en publieke bewustmaking omvatten.

Geplande activiteiten in 2018

Sharks International conferentie

Van 3 tot en met 8 juni 2018 vindt de vierjaarlijkse conferentie Sharks International plaats in João Pessoa in Brazilië. De conferentie is een samengevoegd evenement van Sharks International met de jaarlijkse conferenties van de Brazilian Society for the Study of Elasmobranchs (SBEEL), de American Elasmobranch Society (AES) en de Squalus Foundation uit Colombia. Irene Kingma is aanwezig als vertegenwoordiger van de NEV en presenteert daar meerdere onderzoeken en projecten met een mondelinge presentaties en meerdere posters.

International Council on the Exploration of the Sea annual Science Conference

De jaarlijks wetenschappelijke symposium van ICES wordt gehouden 24-27 september in Hamburg. Vanuit haar werk als mede-voorzitter van de ICES WG Elasmobranch Fishes, heeft Paddy een themasessie georganiseerd getiteld: 'How are we managing: Developing new management tools for commercially exploited sharks and rays'. In deze sessie hebben Irene, Linda en Paddy presentaties over hen werk als het gaat om beleidsadvisering en het gebruik van satellietzenders.

Opzetten communicatie- en educatieafdeling binnen de NEV

De afgelopen 3 jaar heeft Linda Planthof als projectmedewerker van het Save Our Sharks project een ruime ervaring opgebouwd met allerlei communicatiemiddelen en heeft zij een breed netwerk in Nederland met educatieve instellingen die haaien en hun bescherming onder de aandacht willen brengen. Vanwege de wetenschappelijk en beleidsgerichte insteek van de NEV is het in het verleden moeilijk gebleken om onze communicatieambitie te verwezenlijken. SOS bleek het ideale vehikel om een breed publiek te bereiken zonder aan wetenschappelijke integriteit te hoeven inboeten.

Wij hebben de ambitie om na het eindigen van het SOS project de communicatie- en educatieactiviteiten vanuit de NEV zelfstandig voort te zetten en daar Linda twee dagen in de maand voor in te huren vanuit eigen middelen.

NEV Onderzoeksactiviteiten in 2017 en 2018

De NEV heeft in het afgelopen jaar verschillende activiteiten uitgevoerd als het gaat om onderzoek en kennisontwikkeling zowel binnen lopende projecten als door samenwerking met internationale partners.

1. De organisatie van de EEA Annual Scientific Conference
2. Het ontsluiten van kennis die is ingezet t.b.v. advisering aan de rijksoverheid als het gaat om de implementatie van beleid. Er is bijvoorbeeld een gap analysis uitgevoerd en een onderzoekprogramma geschreven ter onderbouwing van de Nederlandse voorstel voor een uitzondering in de aanlandplicht.

3. Er is geïnvesteerd in materiaal voor het veldwerkstation in Lauwersoog waar samengewerkt wordt met de eigenaar van de visserijloods (Stichting Geïntegreerde Visserij), Hogeschool Van Hall Larenstein, de garnalenvissers van Soltmen en Sportvisserij Nederland.
4. Paddy heeft deze samenwerking opgepakt in een nieuwe organisatie – SharkLabNL – en kan dit gebruiken om onderzoeks- en samenwerkingsprojecten op te zetten.

Punten 1 en 2 zijn in het hoofdstuk over de NEV-projecten beschreven. Hieronder wordt het werk in Lauwersoog uitgelegd.

Haaien voor de Nederlandse kust

De ruwe haai en gevlekte gladde haai zijn twee soorten die gedurende hun levenscyclus lange afstanden zwemmen. Van de gevlekte gladde haai is bekend dat zij overwinteren in de Baai van Biskaje en de Ierse zee. Van de ruwe haai is heel weinig bekend, behalve dat zij voorkomen van Schotland en Noorwegen tot NW Afrika en de Middellandse zee. En in de zomermaanden langs de Waddenkust.

Er zijn steeds meer berichten van vissers dat zij in de zomermaanden zowel volwassen haaien als jongen voor de Waddenkust vangen. De hypothese is dat het gebied gebruikt wordt als een kraamkamer. NEV heeft een onderzoeksprogramma opgestart om dit te onderzoeken, samen met garnalenvissers in Lauwersoog en Hogeschool Van Hall Larenstein.

NEV was in 2017 heeft een van de gelukkige ontvangers van de 1 mei gift van BNN/VARA. Dit was een bedrag van €3000,- dat besteed diende te worden aan haaienonderzoek in de Waddenzee. Voor dit bedrag hebben wij een tweetal onderwatercamera's gekocht en een stelling om ze op de zeebodem te kunnen plaatsen, met een canister voor aas en lampen. Deze zgn. baited remote underwater video (BRUV) opstelling wordt ook gebruikt in de Cariben in het project Save Our Sharks als een manier om op een gestandaardiseerde manier een census te doen van de aanwezige haaien in een gebied. Het grote verschil met de BRUV die door de NEV is aangeschaft is dat deze te gebruiken is in diep water (tot 1500m).

Informatie over de haaien wordt ingewonnen op verschillende manieren:

- Waarnemingen van de (garnalenvissers) waar de verschillende haaiensoorten voorkomen en hoe groot ze zijn.
- Dode haaien worden aangeland en ontleden in het veldwerkstation. Er wordt gekeken naar maaginhoud, geslachtsrijpheid, er wordt een methode ontwikkeld om de leeftijd te bepalen, en weefsel wordt meegenomen voor DNA analyse en stable isotope analyse om de plek in de voedselketen te analyseren.
- De BRUV is getest en wordt in de komende maanden ingezet in de Waddenzee, samen met Jaap Vegter van SGV en begin juni gaat een expeditie van Rijkswaterstaat naar het zeegat van Ameland en worden de BRUVs daar gebruikt om te kijken of haaien voorkomen in de buitendelta. Voor het werk in de Waddenzee heeft RWS een bedrag van €5000,- beschikbaar gesteld.

- In samenwerking met Sportvisserij Nederland, komt er een prijsvraag voor sportvissers – wie de eerste ruwe haai vangt voor de Noord Nederlandse kust of rondom de Waddeneilanden.

European Space Agency (ESA) satellite tags

De NEV is gevraagd door de European Space Agency (ESA) om een partner te worden in hun SHARC project, een project om een nieuwe type statelite tags die kunnen worden toegepast op grote haaien te ontwikkelen. De NEV is gevraagd om te bemiddelen bij het plaatsen van de tags en het uitwerken en analyseren van de data. In januari 2018 zijn Irene en Linda meegegaan op de wetenschappelijk expeditie Lowcountry II van de OCEARCH met, het doel om nieuwe satellietzenders te testen op witte haaien in Florida, de Verenigde Staten. Door met ongewoon koude weersomstandigheden is het tijdens de expeditie niet gelukt om een proefdier te vangen. Daarom zoekt de NEV naar alternatieve mogelijkheden om de zenders later dit jaar te testen.

Samenwerking Mote Marine Lab

In een samenwerking met Mote Marine Laboratory in Sarasota, Fl in de Verenigde Staten zal in de zomer van 2018 een proef worden gedaan waarbij wordt gekeken naar de mogelijkheid tot bijvangstreductie van haaien in verschillende soorten kreeftenvallen

Algemene informatie over de NEV

De Nederlandse Elasmobranchen Vereniging (NEV) heeft als doel het ontwikkelen en toepassen van wetenschappelijke kennis ten behoeve van (inter)nationaal beleid en beheer van kraakbeenvissen (haaien en roggen). De vereniging brengt wetenschappers, natuurbeschermers en beleidsmakers samen om dit doel te bereiken, middels onderzoek, dialoog en communicatie.

Voor vrijwel alle soorten haaien en roggen is weinig informatie beschikbaar over hun biologie, voorkomen en verspreiding om goed beheer mogelijk te maken. In (visserij)onderzoek worden ze vaak niet meegenomen vanwege hun lage commerciële waarde en het feit dat zij slechts in geringe aantallen voorkomen. Wat wel bekend is dat het met veel soorten haaien en roggen slecht gaat. Door hun specifieke voortplanting, met late geslachtsrijpheid en weinig nakomelingen, zijn zij gevoelig voor verstoringen zoals overbevissing en habitat vernietiging. Ook worden veel kraakbeenvissen bijgevangen in visserijen op andere soorten. Het is in de afgelopen jaren moeilijk gebleken om goed beleid te ontwikkelen om dit tij te keren met name omdat er grote lacunes bestaan in de kennis die we hebben over haaien en roggen in Nederlandse wateren.

De NEV is opgericht in 2010 met als doel deze hiaten in de kennis aan te wijzen en in te vullen zowel door eigen onderzoek als in samenwerking met partners in Nederland maar ook daarbuiten. Wij streven ernaar door goede kennis en het juiste beheer alle soorten kraakbeenvissen die voorkomen in Nederlandse wateren maar ook soorten die internationaal beheerd worden in fora waar de Nederlandse overheid bij betrokken is op een gezond populatieniveau te brengen en te houden.

In de 8 jaar dat de vereniging bestaat heeft zij een goede naam opgebouwd op het gebied van wetenschappelijk en beleidsadvies en is zij het eerste aanspreekpunt voor overheid, ngo's en visserij als gesproken wordt over haaien en roggen in Nederlandse wateren.

Voor de toekomst ligt onze ambitie in het verder versterken van onze leidende positie in Nederland zowel door zelf wetenschappelijk onderzoek te initiëren als door actief beleidsmakers te benaderen en hen te helpen een visie op beleid voor haaien en roggen te ontwikkelen en daar educatie en communicatie naar een breed publiek. Daarnaast zullen wij ons verder richten op het ontwikkelen van en verder uitwerken van onze internationale portefeuille in samenwerking met buitenlandse partners.

Prioriteiten

Het hoofddoel van de vereniging is het zich inzetten voor het duurzaam beheer van haaien en roggen, waarin de focus ligt op soorten die leven in de wateren van Europa en van het Koninkrijk der Nederlanden en voor de soorten die worden (bij)gevangen door Nederlandse vloot.

De vereniging tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. Wetenschappelijk onderzoek uit te voeren, te faciliteren en te stimuleren om op deze manier de kennisbasis nodig voor (inter)nationaal beleid, beheer en behoud van elasmobranchen te voeden;

- b. Zich op nationaal en internationaal niveau in te zetten voor duurzaam beheer van kraakbeenvispopulaties, duurzame visserij en bescherming van de marine fauna en kwetsbare habitats;
- c. Bewustwording te creëren over elasmobranchen en hun leefomgeving;
- d. Het uitbrengen van advies aangaande haaien- en roggenonderzoek, beleid en besluitvorming;

Drie pijlers vatten de prioriteiten van de NEV samen, vormen de kern van de organisatie en de randvoorwaarde voor de projecten. Dit zijn:

1. Onderzoek naar haaien en roggen aangezien de basis van ons werk gevormd wordt door goede, betrouwbare informatie;
2. Beleidsadvies naar overheden en beleidsbeïnvloeding waar wij denken dat de beleidskaders te kort schieten om goed beheer mogelijk te maken;
3. Communicatie en bewustwording over haaien en roggen om draagvlak voor goed beheer te helpen creëren.

In de praktijk worden deze prioriteiten gezamenlijk opgepakt binnen onze projecten, al zijn er wel verschillen in nadruk binnen de projecten.

Resultaat mbt 3 pijlers in 2017

Onderzoek: In 2017 zijn grote stappen gemaakt met het voldoen aan onze wetenschappelijke ambitie. Niet alleen organiseerden wij een grote wetenschappelijke conferentie maar ook richtte Paddy Shark Lab Lauwersoog op. Een zelfstandige wetenschappelijk organisatie waar studenten en wetenschappers nieuwe projecten kunnen ontplooien. In 2018 wordt deze lijn voortgezet, zowel in Nederland (Sharklab NL) als met internationale partners. Wij hebben een hele sterke ambitie om delen van ons werk geschikt te maken wetenschappelijke publicatie in peer reviewed tijdschriften.

Beleid: Op dit onderwerp is de NEV al sinds haar oprichting de leidende partij in Nederland, maar in 2017 hebben wij deze rol in Europa en in de Cariben naar ons toe weten te trekken. Al enige jaren werkten wij binnen de projecten voor LNV aan het opzetten van een internationaal netwerk van stakeholder op het gebied van haaien en roggen beleid en beheer. Vanuit deze groep is via Advisory Councils en door direct contact met de Europese Commissie een opening ontstaan om aan structurele wijzigingen in het beheer te werken. In de Cariben hebben wij door het werk binnen internationale gremia als SPAW, WECAFC en CMS en duidelijke naam voor onszelf opgebouwd in het afgelopen jaar.

Communicatie: Het Save our Sharks project is specifiek gericht op communicatie over haaien beheer en bescherming. In de 3 jaar dat dit project loopt hebben wij onze ervaring steeds verder uitgebouwd en wij beschikken inmiddels aan een indrukwekkend portfolio van activiteiten en evenementen. Een vaardigheid die wij ook toepassen in andere projecten. De uitdaging voor 2018 wordt om de basis die gelegd is binnen de 3 jaar dat het Save our Sharks project gefinancierd is door de Nationale Postcode Loterij vast te houden en uit te bouwen.

Het werk van de NEV in 2017 en 2018

De NEV werkt met een zeer lage overhead. Er is geen kantoor en administratieve ondersteuning (financieel, web etc.) gebeurt op basis van inhuur op uur basis. Omdat alle activiteiten van NEV gekoppeld zijn aan specifieke projectbudgetten is ervoor gekozen de projectmedewerkers als ZZP'ers in te huren. De enige persoon met een contractuele binding aan de NEV buiten de projecten is de directeur. Echter is de directeursfunctie op dit moment onbezoldigd.

De Nederlandse overheid werkt op dit moment aan een herziening van de wet Werk & Inkomen en de verwachting is dat deze niet voor 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd zal worden en waarschijnlijk pas in 2010 in werking zal treden. Dit in het oog houdende heeft de NEV ervoor gekozen ook in 2018 en 2019 dezelfde organisatiestructuur te houden. Wel zal aan het einde van het jaar binnen het bestuur besproken worden wat de voortgang is zodat eventueel een nieuwe structuur kunnen bespreken.

De mensen van de NEV

BESTUUR

Naam	Functie	van	tot
Herman Verheij	Voorzitter	31 maart 2015	heden
Jan Willem Wijnstroom	Vicevoorzitter	31 maart 2015	25 april 2018
Dolfi Debrot	Secretaris	31 maart 2015	16 juni 2017
Pavel Klinkhamers	Penningmeester	19 mei 2016	16 juni 2017
Savannah Koolen	Secretaris	16 juni 2017	heden
Gerrit Duits	Penningmeester	16 juni 2017	heden

UITVOERINGSORGANISATIE

Naam	Functie	sinds
Irene Kingma	Directeur	12 augustus 2015
Paddy Walker	Hoofd wetenschap	12 augustus 2015
Linda Planthof	Projectmedewerker	1 april 2015
Guido Leurs	Projectmedewerker	Juli 2017 – Februari 2018
Justyna Zajchowska	Projectmedewerker	Februari 2017
Pieter Valk	Communicatieadviseur	Maart 2017
Manon Wittebol	Administratief ondersteuner	Mei 2018

INTERNATIONALE ADVIESRAAD

Naam	Organisatie	sinds
Martin Clark	Independent Consultant	April 2010
Sonja Fordham	Shark Advocates International	April 2010
Heike Zidowitz	Deutsche Elasmobranchieren Gesellschaft	April 2010

De NEV kent op 1 juni 2018 13 leden.

